

II. ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για το Βυζάντιο και την Ανατολική Μεσόγειο (σελ. 59-61)

Τι μελετώ σε αυτή την ενότητα:

1. α. Όροι/Εννοιες κλειδιά: ιερός πόλεμος (συσχέτιση των Σταυροφοριών με την εκστρατεία του Ηρακλείου κατά των Περσών και την τζιχάντ των Αράβων)
β. Σταυροφορίες: ορισμός, αίτια (υλικά και θρησκευτικά)
2. Αποτίμηση αποτελεσμάτων των τριών πρώτων Σταυροφοριών
 - Συνοπτικά τα κυριότερα γεγονότα
 - Κατάληψη Κύπρου από τον Ριχάρδο Α' Λεοντόκαρδο κατά τη Γ' Σταυροφορία
 - Βαθμός επίτευξης των αρχικών στόχων των Σταυροφόρων
 - Συνέπειες για το Βυζάντιο και τη Δύση
3. Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1204)
 - Παρέκκλιση των σταυροφορικών δυνάμεων κατά τη Δ' Σταυροφορία
 - Άλωση της Πόλης
 - Άμεσες συνέπειες
 - Σημασία της Άλωσης - συνέπειες για το μέλλον της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και τη διαμόρφωση του Νέου Ελληνισμού
4. Η δημιουργία των Λατινικών και των Ελληνικών κρατών κατά την περίοδο της Λατινοκρατίας

Οι Σταυροφορίες

1. Ο χαρακτήρας και τα αίτια των Σταυροφοριών

➤ **Σταυροφορίες (ορισμός - τι ήταν):** ένοπλες εκστρατείες που οργανώθηκαν στη Δύση, με πρωτοβουλία των Παπών, από τον 11^ο μέχρι τον 13^ο αιώνα. **Στόχος:** η απελευθέρωση του Παναγίου Τάφου και των Αγίων Τόπων που είχαν κατακτήσει οι Σελτζούκοι Τούρκοι το 1077.

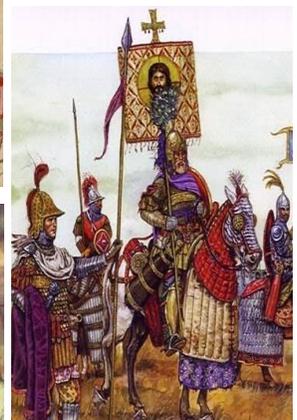
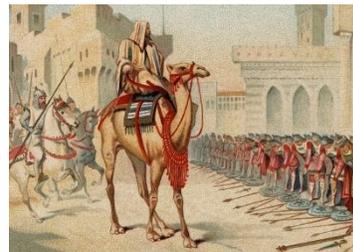

Πρωταγωνιστές των Σταυροφοριών οι **Σταυροφόροι** (σταυρός + φέρω): οι στρατιώτες που έφεραν το έμβλημα του Σταυρού στα ενδύματα και στις ασπίδες τους και συμμετείχαν στις σταυροφορίες.

Ιδέα των Σταυροφοριών = ιεροί πόλεμοι κατά των απίστων

Ιερός πόλεμος

- **Ηράκλειος:** ιερός πόλεμος εναντίον των Περσών για την ανάκτηση του Τιμίου Σταυρού.
- **Ισλάμ:** ιερός πόλεμος (τζιχάντ) των μουσουλμάνων με σκοπό να διαδώσουν τη θρησκεία τους εναντίον των απίστων.
- **Σταυροφορίες:** ιερός πόλεμος των χριστιανών της Δύσης με σκοπό την απελευθέρωση του Παναγίου Τάφου και των Αγίων Τόπων.

➤ Τα αίτια των Σταυροφοριών

1. Αρχικά οι λόγοι ήταν **θρησκευτικοί**, για την απελευθέρωση του Παναγίου Τάφου και των Αγίων Τόπων (1η - 3η Σταυροφορία). Στην 4η Σταυροφορία κυριαρχούν τα **υλικά** αίτια.
2. Υπήρχαν **φήμες για επιθέσεις και σφαγές προσκυνητών** από τους Άραβες και τους Τούρκους.
3. Τα **οικονομικά προβλήματα** της Δύσης (υπερπληθυσμός και έλλειψη γης οδήγησαν στην ανάγκη για αποικισμό).
4. Το **κάλεσμα για βοήθεια που απηύθυνε ο Αλέξιος Α΄ Κομνηνός** στους ηγεμόνες της Δύσης, ώστε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την πίεση και τις επιδρομές των Σελτζούκων Τούρκων.

2. Οι τρεις πρώτες Σταυροφορίες

Α' Σταυροφορία 1096-1099

Ο Θεός
το θέλει!

Κηρύχτηκε: από Πάπα Ουρβανό Β' στο Κλερμόν της Γαλλίας

Χαρακτήρας: κυρίως θρησκευτικός - «Ο Θεός το θέλει»

Διεξήχθη σε δύο φάσεις

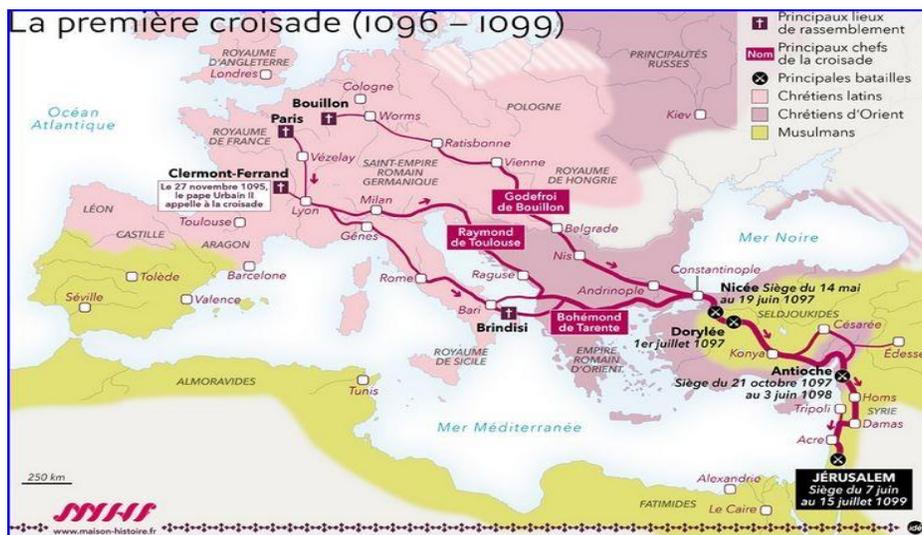
Α' Φάση (Λαϊκή Σταυροφορία): ανοργάνωτες λαϊκές μάζες που ήθελαν να προσκυνήσουν τον Πανάγιο Τάφο, χωρίς εξοπλισμό, χωρίς στρατιωτική πείρα και εκπαίδευση → εξολοθρεύτηκαν από τους Τούρκους.

Β' Φάση (Φεουδαρχική Σταυροφορία): εκστρατεία φεουδαρχών, με καλύτερο εξοπλισμό και εμπειροπόλεμοι αρχηγούς → νίκησαν τους Τούρκους.

Αποτελέσματα Α' Σταυροφορίας: ΕΠΙΤΥΧΙΑ.

1. Οι Σταυροφόροι ανέκτησαν εδάφη της δυτικής Μικράς Ασίας και τα παραχώρησαν στο Βυζάντιο.
2. Το 1099 οι Σταυροφόροι κατέκτησαν την Ιερουσαλήμ και απελευθέρωσαν τους Αγίους Τόπους.
3. Οι Σταυροφόροι ίδρυσαν ηγεμονίες και αυτοτελή λατινικά κρατίδια σε Συρία και Παλαιστίνη.

La première croisade (1096 - 1099)

Β' Σταυροφορία (1147-1149) - ανεπιτυχής

Γ' Σταυροφορία (1189-1192) ανεπιτυχής: Στόχος ήταν η απελευθέρωση των Αγίων Τόπων (οι Άραβες είχαν καταλάβει την Ιερουσαλήμ το 1187, μετά από 88 χρόνια κυριαρχίας των Σταυροφόρων), αλλά οι Σταυροφόροι απέτυχαν.

Κατά τη Γ' Σταυροφορία, όμως, το Βυζάντιο χάνει την Κύπρο. Το 1191 ο βασιλιάς της Αγγλίας Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος κατακτά την Κύπρο. Η Κύπρος πωλείται στον φράγκο ηγεμόνα Γκυ ντε Λουζινιάν το 1192 και αρχίζει η περίοδος της Φραγκοκρατίας στην Κύπρο.

Ελένη Θεολόγου, φιλόλογος

➤ Βαθμός επίτευξης των αρχικών στόχων των Σταυροφόρων

1. Ο θρησκευτικός στόχος δεν πραγματοποιήθηκε, αφού η απελευθέρωση των **Αγίων Τόπων** (1099) δεν κράτησε πολύ και σύντομα ξαναπέρασαν στα χέρια των **Μουσουλμάνων** (1187).
2. **Πέτυχαν** τον στόχο τους να κατακτήσουν **εδάφη** στην Ανατολή και να **εγκατασταθούν** σε αυτά τα εδάφη κατά την Α' και Γ' Σταυροφορία.

➤ Συνέπειες των τριών πρώτων Σταυροφοριών για Βυζάντιο και Δύση

1. Αναζωπυρώθηκε το **μίσος** μεταξύ **Χριστιανών** και **Μουσουλμάνων**.
2. Η **εχθρότητα** μεταξύ **Ελλήνων** και **Λατινών** οδήγησε στην **άλωση** της **Κωνσταντινούπολης** κατά τη **Δ' Σταυροφορία**.
3. Ενισχύθηκε η **παρουσία** των **ιταλικών** **ναυτικών** **πόλεων** στα **λιμάνια** της **Ανατολής**.

3. Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους το 1204 κατά τη Δ' Σταυροφορία

Δ' Σταυροφορία
1204 - Άλωση
Κων/πολης

Εμπνευστής: Πάπας Ιννοκέντιος Γ'

Σκοπός: να κτυπήσουν τους Μουσουλμάνους σε Αίγυπτο και Συρία.

Τόπος συγκέντρωσης σταυροφόρων: η Βενετία

Υπογραφή συνθήκης: η Βενετία, έναντι αμοιβής, θα μετέφερε τον στρατό στην Ανατολή και θα τον εφοδίαζε με τρόφιμα για έναν χρόνο.

ΤΕΛΙΚΑ: Παρέκκλιναν από τον στόχο τους και οι Σταυροφόροι κατευθύνθηκαν στην Κωνσταντινούπολη

- ✓ Οι Σταυροφόροι υπογράφουν συμφωνία διανομής των εδαφών της Βυζαντινής αυτοκρατορίας μεταξύ τους και ξεκινούν την πολιορκία της Πόλης.
- ✓ Στις **13 Απριλίου 1204** γίνεται η **Άλωση** της **Κωνσταντινούπολης** από τους **Σταυροφόρους**.

➤ Συνέπειες της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους

1. Τρομερές σφαγές, λεηλασίες και καταστροφές.
2. Κλοπές και καταστροφές θησαυρών, έργων τέχνης και χειρογράφων της αυτοκρατορίας και μεταφορά τους στη Δύση.
3. Εδαφικός περιορισμός του βυζαντινού κράτους (κυρίως Ελλάδα και μικρασιατικά παράλια).
4. Αρχή Φραγκοκρατίας στην Ελλάδα.
5. Μίσος Βυζαντινών για τους Δυτικούς.
6. Ίδρυση λατινικών και ελληνικών κρατιδίων στα εδάφη της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.
7. Αφύπνιση της εθνικής συνείδησης του Νέου Ελληνισμού (θετικό).

Αφύπνιση εθνικής συνείδησης του Νέου Ελληνισμού: Μετά την Άλωση η Βυζαντινοί άρχισαν να συνδέονται με το ιστορικό τους παρελθόν. Εδύνησε, έτσι, ένα εθνικό συναίσθημα στον Ελληνισμό, που βασικά συστατικά του ήταν η αρχαία ελληνική κληρονομιά και η χριστιανική πίστη. Το εθνικό συναίσθημα αυτό θα αποτελέσει το μοναδικό στήριγμα για τον Βυζαντινισμό.

4. Η δημιουργία των Λατινικών και των Ελληνικών κρατών κατά την περίοδο της Λατινοκρατίας

Μετά τη διανομή των βυζαντινών εδαφών αρχίζει η περίοδος της Λατινοκρατίας, κατά την οποία σχηματίζονται τα Λατινικά και τα Ελληνικά κράτη.

Λατινικά κράτη: Λατινική Αυτοκρατορία Κωνσταντινούπολης, Βασίλειο Θεσσαλονίκης, Δουκάτο Αθηνών, Πριγκιπάτο της Αχαΐας

Ελληνικά κράτη: Αυτοκρατορία της Νίκαιας, Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας, Δεσποτάτο της Ηπείρου, Δεσποτάτο του Μυστρά

Ελένη Θεολόγου, φιλόλογος